

Nr 302.

Av herr **Andrée m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare, m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 200 har förslag framlagts rörande pensionering genom statens pensionsanstalt — SPA — av vissa icke-statliga befattningshavare. I avbidan på förnyad utredning rörande bl. a. omfattningen av anstaltens verksamhet föreslås, att pensionsrätt i densamma skall kunna beredas, förutom i stort sett de befattningshavargrupper, som nu äro anslutna till anstalten, jämväl vissa nytillkomna grupper. Bland de grupper, som alltjämt skulle stå utanför anstalten, märkas i första hand underläkarna vid de kommunala sjukhusen. Starka skäl föreligga emellertid enligt vår mening, att möjlighet nu beredes även denna grupp att vinna anslutning till SPA.

Frågan om ordnande av underläkarnas pensionering har länge stått på dagordningen. Riksdagen har tidigare, senast år 1945, anhållit om en utredning av frågan. 1944 års pensionsutredning har också i sitt betänkande tagit upp spörsmålet och därvid bl. a. uttalat, att en lösning av underläkarnas pensionsfråga även ur det allmännas synpunkt kunde synas önskvärd. Emellertid har utredningens majoritet icke ansett sig kunna föreslå, att underläkare för närvarande erhålla pensionsrätt i SPA. En reservant i utredningen har dock förordat, att sådan pensionsrätt beredes underläkarna, och i avgivna remissyttranden ha ett flertal myndigheter — bl. a. medicinalstyrelsen, riksräkenskapsverket, vissa länsstyrelser, flertalet av landstingens förvaltningsutskott, vissa städer utanför landsting, Svenska landstingsförbundet och läkarorganisationerna — anslutit sig till reservationen. Departementschefen har också (s. 185) ansett, att skäl kunna anföras för beredande av pensionsrätt i anstalten för underläkare, men stannat för att frågan får upptagas i samband med den fortsatta utredningen om SPA:s verksamhet.

Ett ordnande av underläkarnas pensionsfråga blir emellertid med varje år allt mer brännande. Så länge underläkartiden sträckte sig endast över ett fåtal år, förelåg intet större behov av pensionskydd för denna befattningshavargrupp, men då det nu är vanligt, att underläkare först vid 45—50 års ålder erhålla befordran till högre tjänst, är behovet av ett pensions-

skydd synnerligen trängande. Ingen i kommunal eller statlig tjänst anställd befattningshavargrupp torde i detta hänseende befinna sig i samma ogynnsamma läge som underläkarkåren. Ett uppskov med ordnandet av underläkarnas pensionsfråga är under sådana förhållanden synnerligen olägligt. Angeläget är enligt vår mening, att en lösning av denna fråga kommer till stånd utan tidsutdräkt. Kan anslutning till SPA därvid ej påräknas, kan tänkas att de kommunala huvudmännen se sig nödsakade att på egen hand söka åvägbringa en lösning, med därmed följande risker för oenhetlighet och administrativa komplikationer vid överflyttningar mellan olika huvudmän.

När frågan om underläkarnas pensionering tidigare diskuterats, har allmän enighet rått om att bästa sättet att ordna denna vore att öppna SPA för dem. Därigenom skulle de utan besvärliga överflyttningar kunna bibehållas vid sin pensionsrätt samt beredas möjlighet att för pension tillgodoräkna sig sina tjänstår som underläkare vid befordran till lasarett- och sanatorieläkare, provinsialläkare m. fl. befattningar, varigenom innehavare av dessa befattningar skulle kunna erhålla full pension, vilket särskilt i fråga om lasarett- och sanatorieläkare, med nuvarande bestämmelser, som regel ej är möjligt.

De villkor för anslutning till SPA, som pensionsutredningen uppställt och som av Kungl. Maj:t godtagits såsom ett provisorium, äro även uppfyllda vad angår underläkarna. Det kan, såsom ock reservationsvis skett i nyssnämnda betänkande, erinras om att en vittgående statlig reglering av underläkartjänsterna ägt rum. Staten har sålunda förbehållit sig att bestämma antalet underläkarbefattningar. Den har genom bestämmelser om förordnandetidens längd velat tillförsäkra dessa läkare en allsidig sjukhusutbildning. Den har ingående reglerat formerna vid besättande av lediga underläkartjänster o. s. v. Någon tvekan om att dessa tjänster i fullt ut samma utsträckning som andra kommunala tjänster, vilka redan förenats med pensionsrätt i anstalten, fylla de uppställda villkoren för anslutning till SPA, kan ej föreligga.

Pensionsutredningens majoritet har visserligen ansett, att underläkarna mera hava ställning av arvodesanställda än av fast anställda befattningshavare. Detta är emellertid icke riktigt. Underläkarna äro inordnade som ordinarie befattningshavare i landstingens löneplan, som är lika med den statliga löneplanen nr 1, de ha rätt till ålderstillägg m. m. och få för dylika tillägg tillgodoräkna sig tjänstgöring hos annan huvudman etc. Den enda skillnaden är, att de jämlikt sjukhusstadgan äro tvungna att byta tjänst, i regel vart tredje år. Att denna lagstiftningsvägen införda skyldighet skall hindra dem från att med statens medverkan få sin pensionsfråga ordnad synes dock orimligt.

Ett annat skäl, som dock är av annan art, mot underläkarnas anslutning

till SPA har anförts av pensionsutredningen, som framhållit, att de statliga underläkarnas vid kroppssjukhusen pensionsfråga ännu ej lösts. Så länge detta vore fallet, borde staten icke bidra till de kommunalt anställda underläkarnas pensionering. Denna omständighet bör dock icke få medföra, att de kommunalt anställda underläkarna nu uteslutas från SPA-pensionering. Därest såsom ovan framhållits de kommunala huvudmännen skulle finna sig nödsakade att på egen hand ordna sina underläkares pensionering, skulle utan tvekan följa att frågan om pensionering av jämväl underläkarna vid de statliga kroppssjukhusen komme i ett akut läge. Det kan ur flera synpunkter icke anses lämpligt, att statsmakterna i denna fråga skulle komma i efterhandsläge. För övrigt kan ifrågasättas, huruvida icke även de statliga underläkarnas pensionering tills vidare kan ordnas i SPA, varigenom alla underläkare i allmän tjänst skulle pensioneras på likformigt sätt, vilket otvivelaktigt skulle innebära väsentliga fördelar ur administrativ synpunkt.

Anslutning till SPA skulle komma i fråga för sådana hos landsting eller städer utanför landsting anställda underläkare, som inplacerats i löneplan. Då flertalet av dessa läkare hänförts till lönegrad 26, synes kunna ifrågasättas en enhetlig pensionsklass för dem.

Löses pensionsfrågan för underläkartjänsterna genom anslutning till SPA, innebär detta, att även de biträdande lasarettsläkarbefattningarna förenas med pensionsrätt, då sistnämnda befattningar innehavas av underläkare med särskilt förordnande. Det synes emellertid vara påkallat, att en ändring av sjukhuslagstiftningen kommer till stånd, innebärande att särskilda tjänster som biträdande lasarettsläkare inrättas, som sökas i vanlig ordning. Då så skett, synes deras pensionsställning böra omprövas.

Beträffande övriga kommunalt anställda läkare bör vid den fortsatta utredningen omprövas, huruvida och på vilka villkor de kunna pensioneras i SPA.

I detta sammanhang bör erinras om ett uttalande av departementschefen, att han icke anser, att laboratoriesköterskor skola kunna vinna anslutning till SPA. Ehuru så icke med tydlighet framgår, torde väl här avses sådana sjuksköterskor, som tjänstgöra vid fristående laboratorier, och icke laboratoriesköterskor vid sjukhusens laboratorier. Skulle även de sistnämnda här avses, innebär detta en påtaglig orättvisa. Någon anledning att beröva dessa sjuksköterskor deras hittillsvarande pensionsrätt i SPA förefinnes ej, och det skulle i praktiken leda till orimliga konsekvenser.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen måtte besluta
dels att underläkare, anställd hos landsting eller stad
utanför landsting och inplacerad i löneplan, måtte beredas
pensionsrätt i SPA;

dels att laboratoriesköterskor, anställda vid sjukhuslaboratorier, alltjämt måtte bibehållas vid sin pensionsrätt i SPA.

Stockholm den 27 april 1949.

Torsten Andréé.

F. Thun.

Axel Mannerskantz.

Elon Andersson.

Gunnar Lodenius.

Nr 303.

Av herr **Persson, Ivar, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare, m. m.*

(Lika lydande med motion i Andra kammaren nr 386.)

Stockholm den 27 april 1949.

Ivar Persson.

Hjalmar Nilsson,
Alnarp.

Ingrid Osvald.

Emil Ahlqvist.

Gust. Elofsson
i Vä.

Gust. Sundelin.

Ragn. Bergh.
